

У вези са целом овом доктрином поставља се најважније и истовремено и најделикатније питање: како спровести у дело ову замисао? Аутор каже да ће задруге, стрпљиво прикупљајући резерве, поступно куповати све већи број предузећа. Али и он сам увиђа да би то захтевало много времена, а осим тога разне велике компаније, које уживају легални или фактички монопол, неће никад доћи у руке задружних организација па таман да ове имају стотине милијарди расположивих фондова. Зато ће већина оваквих предузећа моћи да пређе у задружну својину само путем одлуке државних власти (*Le socialisme coopératif*, с. 52). Дакле, реч је управо о обичној национализацији, иако—јој аутор даје име „задружна национализација“. Она треба да буде спроведена, како то писац наглашава у једном другом делу, уз „пристојну накнаду“, пошто би у противном могло доћи до незадовољства средњих класа које држе велики број акција најважнијих предузећа (*Le problème des nationalisations*, Paris, 1946, с. 120). Овде се међутим, не одговара на питање шта ће бити ако монополистичке компаније, крупни капитал и владе појединих земаља не жели приступање оваквој национализацији.

Укратко речено, доктрина задружног социјализма, потцењујући улогу радничке класе у борби против постојећег поретка, бежећи од решавања његових основних супротности и служећи се извесним мање или више упрошћеним шемама, — није у стању да крене напред друштвени развитак у западним земљама. Ова доктрина претставља једну безживотну концепцију која не може довести до правог и трајног побољшања услова живота радних маса. Све се уствари своди на лепе жеље, на савете и апеловање на капиталистичке управљаче да приступе решавању горућих проблема савременог друштва. У противном, прети аутор у малочас поменутом делу, посвећеном такође великом делом задугарству, неће бити први пут у историји да привилеговани слојеви једног режима буду његови сопствени гробари (*Essor et décadence du capitalisme*, с. 240).

Др. Велимир Васић

А. Јовановић, др. С. Поповић, П. Алигрудич, др. М. Матејић и Х. Емили: КОМУНЕ, ЊИХОВА ОРГАНИЗАЦИЈА И НАДЛЕЖНОСТ. Редакција Миленка Канџге. Београд, „Савремена администрација“, 1955, 430 стр.

У овој књизи се на популаран начин приказује нови комунални систем кроз позитивне прописе. Излагања почињу кратким историским освртом на развој теорије и праксе комуна. После осврта на развитак наших народних одбора писци анализирају проблеме комуналног система по Уставном закону и Закону о уређењу срезова и општина. Најпре се разматра општина као језгро комуналног уређења, њени органи, права и дужности, па се затим даје њена економска основица уз опште карактеристике социјалистичке демократије. Даље се говори о функцијама и органима среза и од-

носу република и федерације према комунама. У другом делу приручника изложени су савезни прописи о надлежности комуна и њихових органа према групама послова, а на основу систематике Закона о надлежности општина и срезова. У трећем делу налазе се одредбе и надлежности народних одбора, општина и њихових органа према републичким законима. На крају књиге дат је регистар савезних и републичких прописа о надлежности комуне. Ова књига биће користан приручник онима који се интересују за организацију и рад комуна код нас.

Александар Стојановић